

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

**СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ
НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННИХ
КОНФЛІКТІВ ТА ТЕРОРИСТИЧНИХ ЗАГРОЗ**

**МАТЕРІАЛИ
ДОПОВІДЕЙ ТА ПОВІДОМЛЕНЬ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(м. Ужгород, 22 вересня 2017 року)**

Ужгород – 2017

УДК 371
ББК 88.8

Соціально-правовий захист населення в умовах воєнних конфліктів та терористичних загроз: Матеріали доповідей та повідомлень Міжнародної науково-практичної конференції / За ред. І.В.Козубовської, Ф.Ф.Шандора. – Ужгород: ПП Роман О.І., 2017. – 107 с.

У випуску вміщено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, проведеної кафедрою соціології і соціальної роботи ДВНЗ «Ужгородський національний університет» в м.Ужгород 22 вересня 2017 року.

Видано за підтримки ГО «Справа Кольпінга в Україні» та міжнародного проекту «TOUCH».

*Рекомендовано до друку рішенням
Вченої ради факультету суспільних наук
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
протокол № 2 від 29 вересня 2017 року*

© Ужгородський національний університет, 2017

ЗМІСТ

Атрощенко Т. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ МІЖЕТНІЧНОГО КОНФЛІКТУ	7
Афанасьєв Д., Сопко Р. СОЦІАЛЬНА АКТИВНІСТЬ МОЛОДІ ЗАКАРПАТТЯ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ НА СХОДІ УКРАЇНИ	9
Баркасі Д. ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ	11
Бартош О., Косач О. ДО ПИТАННЯ ПРО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЛЮДЯНОСТІ ..13	
Бобовнік М. СОЦІАЛЬНА ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ В СОМАЛІ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВІЙСЬКОВИХ КОНФЛІКТІВ ТА ТЕРОРИСТИЧНИХ ЗАГРОЗ.....	15
Бриндіков Ю. СУЧАСНІ МОДЕЛІ ОРГАНІЗАЦІЇ РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ВОЇНАМИ, ЩО БУЛИ УЧАСНИКАМИ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ.....	18
Булеза Б. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД МЕДИКО-СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ, ЯКІ ЗАЗНАЛИ НАСИЛЬСТВА	20
Ваколя З. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДОПОМОГА ДІТЯМ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПРОБЛЕМАМИ У ПОВЕДІНЦІ.....	22
Вансач П., Гуляшова М. ДО ПИТАННЯ ПРО ОБОВ'ЯЗОК ЗАХИЩАТИ ЖЕРТВИ ВІЙНИ.....	24
Варга Н. ДОСЛІДНИЦЬКІ АСПЕКТИ В РОБОТІ ВЧИТЕЛЯ З ПРОБЛЕМНИМИ ДІТЬМИ	29
Васьків С. РЕГУЛЮВАННЯ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ВІДНОСИН ЯК ВАЖЛИВИЙ НАПРЯМ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	31
Говоруха Н. ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ФОРМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ.....	33
Головатюк І. ВПЛИВ АРТ-ТЕРАПІЇ НА ОСОБИСТІСТЬ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ.....	35
Жиленко Р. ДОСВІД США У ЗАПРОВАДЖЕННІ СИСТЕМИ ПРИЯТЕЛІВ У РОБОТІ З ВЕТЕРАНАМИ, ЩО СТРАЖДАЮТЬ НА ПТСР.....	37
Кацьора О. СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ.....	39
Козубовська І., Шпеник С. ВЗАЄМОДІЯ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУТІВ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ У СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОМУ ЗАХИСТІ ДІТЕЙ ГРУПИ РИЗИКУ	41
Козубовський В. ПІДТРИМКА ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ ЧЕРЕЗ РОЗВИТОК КАР'ЄРИ ТА ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ	43
Козубовський М. РУХОВА АКТИВНІСТЬ ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ ГРУПИ РИЗИКУ	45
Козубовський Р., Смуk О. ПРОФІЛАКТИКА ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ НЕПОВНОЛІТНІХ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ В ЗОНІ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ, ЯК ВАЖЛИВА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	47
Копінець П. РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У НАДАННІ ПРИТУЛКУ	49
Кульчицький В. РОЛЬ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ В ДЕРЖАВІ.....	53
Левко М. ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ КУРСАНТІВ ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ ЗАКЛАДІВ В УМОВАХ ВОЄННИХ КОНФЛІКТІВ ТА ТЕРОРИСТИЧНИХ ЗАГРОЗ.....	55
Лещук Г. ДО ПИТАННЯ УЧАСТІ ДІТЕЙ У ВІЙСЬКОВИХ КОНФЛІКТАХ І ТЕРОРИСТИЧНИХ УГРУПОВАННЯХ.....	57
Мачкінова М. БАГАТОПЛАНОВІ АСПЕКТИ ПРОЦЕСУ НАДАННЯ ПРИТУЛКУ	59
Мигалина З. МІЖКУЛЬТУРНА КОМПЕНТЕНТНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВА УМОВА ПОПЕРЕДЖЕННЯ КОНФЛІКТІВ В ПОЛКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	62
Милян Ж. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА ДІТЕЙ, ЯКІ ПЕРЕЖИЛИ ТРАВМУЮЧУ СИТУАЦІЮ, В НІМЕЧЧИНІ.....	64
Новосад К. НОВІ СОЦІАЛЬНІ РИЗИКИ МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ З УКРАЇНИ.....	66
Олексюк Н. СОЦІАЛЬНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ, ПОСТРАЖДАЛИХ ВІД ОКУПАЦІЇ КРИМУ ТА ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ НА СХОДІ УКРАЇНИ	68
Олійник Г. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА-АНІМАТОРА	70
Пікон К. РОЛЬ МЕДИЧНОЇ СЕСТРИ У СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІЙ ДОПОМОЗІ ПОСТРАЖДАЛИМ ВІД ВОЄННИХ КОНФЛІКТІВ: ЕТИЧНИЙ АСПЕКТ	72
Повідайчик М., Шпонтак І. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ТЕРОРИЗМ: ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ	74
Повідайчик О. ДОСЛІДНИЦЬКА СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ВОЄННИХ КОНФЛІКТІВ.....	76

Афанасьєв Д.М.

кандидат соціологічних наук

старший викладач кафедри соціології і соціальної роботи
Ужгородський національний університет
м.Ужгород, Україна

Сопко Р.І.

викладач

кафедра соціології і соціальної роботи
Ужгородський національний університет
м.Ужгород, Україна

СОЦІАЛЬНА АКТИВНІСТЬ МОЛОДІ ЗАКАРПАТТЯ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ НА СХОДІ УКРАЇНИ

Драматичні події на Сході України, що віддзеркалюються на всьому українському суспільстві протягом останніх майже чотирьох років, безумовно, впливають на всі його сегменти. Молодь, як найбільш активна соціально-демографічна група, водночас є і рушійною силою змін, і тим об'єктом, який найбільше відчуває на собі наслідки антитерористичної операції на Сході України. Зрештою саме від молодих людей та соціальної активності залежить майбутнє цього суспільства.

З метою вивчення соціальної активності молоді Закарпаття кафедра соціології та соціальної роботи ДВНЗ «Ужгородський національний університет» провела дослідження методом анкетування. Опитування проводилось на основі квотної вибірки за наступними параметрами: вік (вікові групи 15-19 років, 20-24 років, 25-29 років, 30-34 років), стать (чоловіки та жінки), населений пункт (місто та село). Загальний обсяг вибіркової сукупності склав 400 осіб. Помилка репрезентативності вибірки не перевищує 3% з урахуванням дизайн-ефекту. Дослідження тривало з 10 червня по 1 липня 2017 року.

За результатами дослідження (див.табл. 1) з'ясовано, що переважна частина молодих людей доволі скромно оцінює і висловлюється про свою роль суспільному житті краю. Лише незначна частина респондентів є учасниками формальних об'єднань громадян. Брали участь у діяльності яких-небудь громадських організацій близько 40% всіх респондентів.

Більшість молоді слідкують за власним здоров'ям і тому є долученими до функціонування спортивних клубів або секцій (майже третина опитаних). Багато молодих людей в тій чи іншій формі долучалися до безкорисної роботи на користь громади. В першу чергу, це волонтерська участь у різного роду заходах соціального спрямування (допомога дітям з особливими потребами, дітям позбавленим батьківського піклування тощо), заходи на підтримку збройних

сил України (збирання продуктів, здача крові) та допомога друзям.

Відповіді на попередні запитання показали, що становлення громадянського і, в деякій мірі, громадянського суспільства йде в потрібному руслі. Близько третини респондентів брали участь у різного роду реальних діях (в першу чергу на розвиток інфраструктури), що сприяють покращенню соціального клімату. Звичайно, хоча дві третини людей не беруть активну участь у діях суспільного значення, але «влада меншості» (за Е.Тофлером [1]) здатна привести необхідні перетворення.

Молоді люди вважають волонтерство діяльністю, якою надзвичайно важливо займатися. Любов до людей та можливість побачити реальну віддачу від докладених зусиль є, на думку респондентів, основною мотивацією добровільної праці.

Слід зазначити, що молоді люди надають перевагу «натуральній» благодійності (у формі роботи, товарів або послуг) і досить обережно ставляться до пожертв у грошовій формі. Серед більшості молодих людей поширена недовіра до збирачів благодійних коштів. Варто звернути увагу на той факт, що більшість респондентів щось чули про такі факти, але лише незначна частина стикалася з цим особисто. Самі молоді люди пов'язують це явище з «кризою довіри», яка присутня в нашому суспільстві.

Більшість молодих людей в тій чи іншій формі брали участь у політичному житті країни і краю минулого року. Однією з головних причин цього стала критична ситуація в країні. Деякі молоді люди брали участь в допомозі армії та переміщеним особам, в виборчих кампаніях, в акціях протесту, пов'язаних з проблемами у місцевих громадах тощо. Особисті мотиви були доволі різними, а саме: національна свідомість, вплив друзів, захист власних інтересів, проста цікавість і навіть спроби заробити.

Таблиця 1. Розподіл відповідей на запитання «Чи брали Ви протягом останніх 12 місяців участь в наступних діях?» (2017 р., %, n=400)

	Брав участь, %	Не брав участь, але мене це цікавить, %	Ні і мені це не цікаво, %	Я проти таких дій, %	Важко сказати, %
Дії на підтримку української армії, допомога бійцям	29,2	40,4	20,6	2,0	7,8
Допомога переселеним особам і/або жертвам воєнних дій	14,9	44,7	23,0	3,3	14,1
Участь в екологічних заходах, у тому числі допомога бездомним тваринам	15,2	55,6	19,8	1,4	8,0
Обговорення законопроектів, бюджетів (на державному або місцевому рівнях)	8,0	47,7	30,9	1,1	12,3
Участь в акціях за рівноправність, проти обмеження прав яких-небудь груп населення	3,2	48,0	28,8	5,5	14,5
Дії, спрямовані на розвиток інфраструктури у вашій місцевості (напр., прибирання парку)	28,7	47,5	14,2	1,3	8,3
Допомога дітям у кризових ситуаціях (бездомним, дітям з інвалідністю, сиротам)	22,8	61,2	10,5	0,0	5,5
Допомога дорослим у кризових ситуаціях (бездомним, людям з інвалідністю, хворим)	17,6	59,1	12,9	0,0	10,4
Політичні акції: мітинги, демонстрації, протести, бойкоти товарів і послуг з політичних міркувань	21,1	21,1	35,8	12,6	9,4
Дії на захист прав чи інтересів, які безпосередньо стосуються Вас (проти нелегального будівництва)	13,6	53,1	18,1	3,1	12,1
Боротьба з корупцією (шляхом повідомлень у ЗМІ, прокуратуру, поліцію про відповідні випадки)	7,8	54,9	21,1	3,1	13,1

Мала кількість молоді брала участь в антикорупційних діях (лише 8%), проте це явище широко представлене в структурі міжособистісних відносин. Порівняно з минулими роками в даний період часу певні зрушення відбуваються. Наприклад, в кінці 2015 року під тиском громадськості уряд здійснив впровадження системи електронних тендерів "Prozorro". На думку багатьох фахівців, ця система зекономила державі декілька десятків мільйонів гривень. Також великого значення надають впровадженню електронного декларування чиновників.

Ідея децентралізації поки не користується великою популярністю у молоді. Низька піаркампанія, незрозумілий розподіл обов'язків між ініціаторами створення громад, суперечки щодо майбутніх повноважень не сприяють підтримці децентралізації в українських реаліях. В ході дослідження респондентам поставилось пряме запитання «Чи бажаєте Ви посилити свою участь у громадському житті в умовах децент-

ралізації (наприклад, при створенні об'єднаних громад)?», проте відповіді на нього поставили перед дослідниками ще низку питань, які необхідно буде розв'язати в наступних дослідженнях. Зокрема, чому чверть респондентів жодним чином не бажає брати участь у процесі децентралізації, а майже третина не визначилась зі своєю позицією стосовно цього питання.

В цілому слід сказати, що вектори соціальної активності молоді Закарпаття збігаються з загальноукраїнськими тенденціями. В умовах проведення антитерористичної операції на Сході України, молоді підвищила власну участь у соціально-політичних процесах краю. Зокрема, допомогу армії надавали майже чверть молодих людей Закарпаття (проти таких дій висловились лише 2% хлопців та дівчат). Про зрілість соціальної поведінки молоді свідчить те, що допомога армії поширена в молодіжному середовищі на рівні різного роду дій, спрямованих на розвиток інфраструктури.

Список використаних джерел

1. Тоффлер Е. Третя хвиля / Пер з англ.: Євса А., за ред Шовкуна В., – 2000. – К. : Видавничий дім «Всесвіт». – 480 с.